

Meer areaal nodig

**"Schoon en droog
aan de hoop"**

**Vierverlaten werkt
aan toekomst**

In dit nummer

Sommige bietentelers hebben een Van Gilse-bord in het veld staan onder wie Hans van Dijke te Emmeloord

EP steunt verzet tegen voorstellen suiker	4
5% meer areaal gewenst	5
“Ik wil ze schoon en droog aan de hoop”	6
Vierverlaten werkt aan de toekomst	8
Nieuwe variant rhizomanie rukt op	10
Blijf alert op rooiwerk	11
	
Geef suikerbieten de ruimte	12
Bietenpercelen 2013 nu bekalken!	13
Héle biet, géén groen	14
Kort Nieuws	16

Colofon

Cosun Magazine is een uitgave van Koninklijke Coöperatie Cosun U.A. voor leden van Cosun

Redactieraad

Jan Willem van Roessel, *hoofredacteur*
PR&P Communicatie, *eindredactie*
Pieter Brooijmans
Kees Geschiere
Dirk Jan Kemp Hakkert
Gert Sikken

Fotografie in dit nummer

Royal Cosun, Suiker Unie, IRS, Inaxon en Twan Wiermans

Vormgeving en druk

Broese en Peereboom, Breda

© Koninklijke Coöperatie Cosun U.A., 2012

Contact

Cosun hoofdkantoor/secretariaat raad van beheer

Postbus 3411, 4800 MG Breda
secretariaat.rvb@cosun.com 076 - 530 33 07
www.cosun.nl/agrarisch F: 076 - 530 33 00

Suiker Unie secretariaat agrarische dienst

Postbus 100, 4750 AC Oud Gastel
agrarischdienst@suikerunie.com 0165 - 52 52 52
www.suikerunie.nl/agrarisch F: 0165 - 52 50 28

Bietenadministratie, Unitip en suikersysteem

Hans van Hassel 0165 - 52 52 70
John Ernest 0165 - 52 52 74
Annemarie Laanen 0165 - 52 52 72

Financiële administratie

Marc Augustijn 0165 - 52 51 23

Teeltzaken

Sjaak Kolff 0165 - 52 52 65

Management agrarische zaken

Rik Gengler 050 - 556 14 22 (gebied Noord)
Arno Huijsmans 0165 - 52 52 67 (gebied Zuid)
Pieter Brooijmans 0165 - 52 52 78 (centrale agrarische dienst)

Agrarische dienst in de regio's

Gebied Noord

Noord-Holland en Holland midden 06 - 513 675 64 Robert Verberg
Oostelijk en Zuidelijk Flevoland 06 - 512 448 30 Peter Koopmans
Noordoostpolder 06 - 537 252 31 Kees Geschiere
Groningen west en noord en 06 - 533 426 19 Alex Kroon
Friesland
Groningen noordoost en -oost 06 - 539 633 67 Peter Roelfsema
Drenthe noord, -midden en -west, 06 - 533 081 61 Harry Visser
Friesland zand
Drenthe oost en -zuidoost 06 - 539 128 13 Wim Schrijvers
Drenthe zuid, Overijssel, Gelderland 06 - 222 046 49 Jan Albert te Velde
noord en midden

Gebied Zuid

West Zeeuws-Vlaanderen 06 - 515 053 71 Jurgan Michielsens
Oost Zeeuws-Vlaanderen en 06 - 515 452 73 René van den Eijnden
Zuid Beveland
Walcheren, Noord-Beveland, 06 - 203 698 34 Ynego Brouwers
Schouwen Duiveland en Goeree
Overflakkee
West-Brabant en Tholen 06 - 223 962 39 Teun Kleinjan
Midden-Brabant, Betuwe, Utrecht 06 - 223 715 15 Johan Mol
en Veluwe
Zuid-Hollandse Eilanden en Zuid- 06 - 535 209 87 Erik Roelfsema
Holland vast

CSV COVAS

Gelderland-Zuid, Oost-Brabant 0493 - 34 89 89
en Limburg

Oogst 2012, uitzaai 2013

De campagne 2012 is nog amper begonnen of wij houden ons alweer bezig met de uitzaai in 2013. U heeft de zaadbestelkaart en de voorlopige toewijzing al ontvangen. De laatste jaren hebben we de mogelijkheid om vroeg te bestellen. Het voordeel daarvan is dat u een korting ontvangt op het nu bestelde zaad. Een ander voordeel is dat we duidelijk de richting aangeven voor het gevraagde areaal, voordat de bouwplannen definitief zijn vastgesteld. Een mogelijk nadeel kan zijn dat u geen gebruik kunt maken van de nieuwste rassen, die in 2013 voor de eerste keer op de rassenlijst komen. Wie die wil bestellen moet wachten tot de definitieve lijst in december dit jaar. Overigens, op de lijst van 2013 komen geen nieuwe rhizoctoniaresistente rassen voor. Daar speelt dit nadeel niet.

Jos van Campen

Van de voorzitter

Ten opzichte van voorgaande jaren zijn er enkele aanpassingen in de toewijzing. De voorlopige toewijzing ligt op 101%. De laatste jaren waren we al opgeschoven richting 100. Daar bovenuit komen lag niet in de verwachting. Dat het nu toch gebeurt, heeft alles te maken met het afschaffen van de koptarra. Zonder in detail te gaan komt het erop neer dat we iets meer bieten verwerken en uitbetalen om ten opzichte van het oude systeem tot dezelfde hoeveelheid suiker te komen. Financieel levert het geen nadelen op. Integendeel zelfs, een klein voordeel.

Surplusprijs 2013

Daarnaast wordt voor de eerst 5% surplusbieten geleverd in campagne 2013, de quotumbietenprijs uitbetaald. Hierbij maken we gebruik van de mogelijkheid die het bietenreglement biedt om voor surplusbieten twee verschillende prijzen te hanteren.

Anderhalf jaar te voren een inschatting van de markt maken blijft moeilijk. Bedenk dat we het hebben over suiker die grotendeels pas in 2014 wordt verkocht. Maar op basis van de marktanalyses van dit moment zien we mogelijkheden voor de inzaai van een groter areaal. Naast deze garantie geven we ook een prijsgarantie voor de volgende 10% surplussuiker van 28 euro op basis van 16% suiker. In januari willen we een moment in lassen om dit percentage eventueel nog te verhogen. Dit afhankelijk van het opgegeven areaal en een verdere marktanalyse. We zijn dan een half jaar dicht bij het afzetmoment, wat tot bijstelling van de inschattingen kan leiden. We willen zo flexibeler opereren dan in het verleden. De opgedane ervaringen van de laatste jaren vragen hierom. De markt is volatieler, de importen uit ACP- en MOL-landen blijken onzekerder dan was aangenomen, de afzetmogelijkheden van surplussuiker groeien. Toch hebben we in het verleden al eens een vergelijkbare situatie gekend. In de tijd van het BMS-systeem hadden we ook 5% C-suiker in de toewijzing zitten.

Strategie

Ik heb de vraag gekregen of het hoger uitbetalen van de 5% surplussuiker niet ten koste van de quotumbietenprijs gaat. Een terechte vraag, daar we in het verleden altijd zeiden dat onze fabrieken zijn ingericht op de productie van quotumsuiker. Dat was ook zo, maar sinds enkele jaren richten we ons ook op de ruwsuikerraffinage en is er een toenemende vraag naar suikers voor biobased toepassingen. We willen voor al die markten produceren om ook op langere termijn een toekomst te behouden voor onze teelt en industrie.

In de strategiediscussie is groei in suiker benoemd als uitgangspunt voor Cosun voor de komende tien jaar.

De investeringen in de fabrieken zijn niet meer uitsluitend gericht op de productie van quotumsuiker. Het verder vergroten van de capaciteit komt tegelijkertijd de quotumprijs wel ten goede. Een grote campagne geeft een lage kostprijs per geproduceerde ton suiker en dat beïnvloedt de resultaten van Suiker Unie heel positief.

Campagne 2012

De hectareopbrengsten zullen deze campagne geen records breken. Gemiddeld komen ze uit op ongeveer 13 ton suiker. Vijf, zes jaar geleden zouden we met zo'n opbrengst nog van een record hebben gesproken. Zo snel wennen we aan de veranderde omstandigheden.

De eerste bieten gaan op 17 september naar de fabriek. Een geweldige logistieke operatie. Bijna 6 miljoen ton bieten rooien, verladen en vervoeren. Vervolgens bijna 1 miljoen ton suiker produceren en in opslagplaatsen onderbrengen. Daarnaast nog tonnen perspulp en Betacal naar de boerderijen terugbrengen. Ik wens ieder die daarbij betrokken is een heel goede campagne toe.

EP steunt verzet tegen voorstellen suiker

In juni vond in Reims het driejaarlijkse congres van CIBE plaats. CIBE vertegenwoordigt 385.000 suikerbietentelers uit achttien Europese landen, samen goed voor 55% van de wereldwijde productie van bietsuiker. Centraal stond de discussie over de suikermarktordening.

De vertegenwoordiger van de Europese Commissie, Joao Pacheco, herhaalde het standpunt van de Commissie dat de suikermarktordening in 2015 niet verlengd zou moeten worden. Hij suggereerde dat hier toe feitelijk al in 2005 besloten is. Pacheco voerde ondermeer aan dat er de laatste jaren te weinig suiker beschikbaar komt voor de Europese markt. De Commissie kan niet blijven bijsturen via noodmaatregelen en daarom zou de Europese productie omhoog moeten en de quoterings afgeschaft moeten worden. Bij de huidige prijs op de wereldmarkt zou opheffing van de quota volgens Pacheco voordelig zijn voor de Europese telers, omdat ze dan hun teelt kunnen uitbreiden. Dit, omdat de Europese industrie door alle efficiencyverbeteringen de concurrentie op de wereldmarkt inmiddels aankan.

Provocatie of grap?

Namens de Europese bietentelers reageerde Jos van Campen op deze uitspraken. Hij waardeerde de duidelijke taal van Pacheco, maar was ook duidelijk in zijn reactie: Is dit een provocatie of een grap? In 2005 is allerminst besloten de marktordening in 2015 af te schaffen. Er is toen juist een hervormingstraject in gang gezet dat tot 2015 zou duren. Onder druk van de veranderde regelgeving is de productie ingekrompen en zijn tientallen suikerfabrieken gesloten. Niet de beste voorbereiding voor een groei in productie vanaf 2015. Ook de uitspraken over de competitiviteit van de Europese sector weersprak hij. Bij de huidige wereldmarktprijs van 19 à 20 dollarcent per pound is de Braziliaanse export zeer winstgevend. Vertaald naar de bietenprijs praat je dan

over een bedrag van 20 à 23 euro per ton. De voorstellen van de Commissie leiden tot instabiele prijzen en verzwakken de positie

Commissie nog niet om

van de telers ten opzichte van de industrie. Van Campen sprak de hoop uit dat hij de Commissie nog van deze zaken kan overtuigen, net zoals dat gelukt was bij het Europese Parlement (EP).

Steun in de rug

Twee vertegenwoordigers van het Europees Parlement hadden een prettige boodschap voor de telers. Zowel de rapporteur over het gemeenschappelijk landbouwbeleid, Michel Dantin, als de vicevoorzitter van het parlement, Joseph Daul, steunen het standpunt van CIBE dat de suikermarktordening verlengd moet worden tot 2020. Dantin heeft dat ook verwoord in het conceptrapport dat hij inmiddels gepresenteerd heeft aan het parlement.

Tijdens het congres deden ook vertegenwoordigers van de Europese suikerfabrikanten en van de ACP-landen (landen die nu suiker naar de EU mogen exporteren zonder importheffingen te betalen) een oproep om het bestaande suikersysteem te verlengen.

Suikermarkt

De prijs voor suiker op de wereldmarkt is momenteel iets lager dan een jaar geleden. Op de Londense beurs schommelt de prijs voor witte suiker dit jaar tussen 500 en 650 dollar per ton. Net als afgelopen jaar, wordt er ook voor het komend seizoen een overschot aan suiker verwacht. De productie in Brazilië kwam echter door natte weersomstandigheden traag op gang. Daardoor is

de daling van de suikerprijs beperkt gebleven. Ook andere berichten over de suikerproductie uit rietsuiker bieden hoop voor de Europese bietentelers.

Het verschil in kostprijs tussen rietsuiker en bietsuiker neemt af. Als deze trend zich voortzet, kan op langere termijn suiker uit Europa wel concurreren met suiker van elders. De productie moet de komende jaren fors groeien om de groei in consumptie bij te houden. Dat geeft hoop voor het prijsniveau voor suiker. Al zal de prijs, gezien de ervaringen in het verleden, sterk blijven schommelen.

Jan Willem van Roessel

Discussie over de suikermarktordening

5% meer areaal gewenst

Suiker Unie ziet goede mogelijkheden voor meer afzet van suiker. De surplusbietenprijs gaat omhoog, en er is ruimte voor 5% meer areaal.

De suikermarkt in Europa en daarbuiten blijft zich gunstig ontwikkelen. Sinds de verlaging van de quota is het Europese quotum lager dan de consumptie. Voor haar eigen voorziening moet de EU dus suiker importeren. In Europa kan de quotumsuiker dus goed zijn weg naar de markt vinden. De afgelopen jaren greep de Europese Commissie zelfs in door de gedeeltelijke afzet van surplussuiker op de EU-markt toe te staan. Daarmee werd de voorziening veilig gesteld. De importen hebben de afgelopen jaren niet het niveau bereikt dat voorzien was. Goed beschouwd zou je kunnen stellen dat de quotumverlaging in de periode 2006-2009 te fors is geweest.

Ook buiten de EU blijven de afzetmogelijkheden goed. Er zijn weliswaar veel signalen van een toename van de mondiale voorraden, maar die is blijkbaar niet zo omvangrijk dat de suikerprijzen dalen naar niveaus van voor 2010. Dit zal ook te maken hebben met de jaarlijkse groei van de consumptie. Die geeft vertrouwen in toekomstige afzet. Bovendien groeit de afzet van suiker in

Meer ruimte voor bieten

prijs betaald worden als de quotumbieten inclusief de ledentoeslag. Dit betekent dus dat er 5% meer bieten worden uitbetaald voor de hoge quotumbietenprijs inclusief ledentoeslag.

Het is duidelijk dat de teelt van bieten voor de quotumbietenprijs inclusief ledentoeslag zeer aantrekkelijk is. Bij vergelijkbare ledenprijzen als het afgelopen jaar zorgt een gemiddelde bietenopbrengst van 75 ton per ha voor een bruto omzet van ruim 3.600 euro. Het is dus aantrekkelijk om deze grotere hoeveelheid te leveren en het areaal daarop aan te passen.

Surplusbieten

Bovenop de quotumbieten plus 5% komt de garantie dat nog eens 10% surplusbieten afgerekend wordt tegen de verhoogde prijs van 28 euro per ton (basisprijs bij 16% suikergehalte en 87 WIN). Bij een gemiddelde bietkwaliteit levert dit een saldo op dat aantrekkelijker is dan een graansaldo. Het percentage van 10% is gegarandeerd, maar Suiker Unie blijft zich richten op de afzet van nog meer surplussuiker, zodat nog meer surplusbieten tegen deze prijs afgerekend kunnen worden. De afgelopen jaren is

Suiker Unie er telkens in geslaagd vrijwel de gehele hoeveelheid surplussuiker af te zetten, zodat geen surplusbieten doorgeschoven hoefden te worden.

Gert Sikken

Suikermarkt blijft gunstig

de EU buiten het voedingssegment. Voor de zogenoemde industriesuiker blijven er interessante ontwikkelingsmogelijkheden. Suiker Unie wil hierop inspelen en zet in op areaalgroei.

Pas areaal aan

Gelet op bovengenoemde ontwikkelingen is een groei van het areaal met 5% gewenst. Dit jaar omvat het teeltareaal ca. 73.000 ha, 5% erbij betekent volgend jaar 77.000 ha.

Suiker Unie heeft alle bietentelers in augustus voor teeltjaar 2013 een toewijzing gestuurd waarop vermeld staat dat de eerste 5% surplusbieten van 2013 tegen dezelfde

Campagne start op 18 september

De campagne staat op beginnen. De bietenwagens gaan vanaf 17 september rijden, de fabrieken starten op 18 september. De agrarische dienst hanteert een opbrengstprognose van 77 ton bieten en ruim 13 ton suiker per ha. Dat levert in totaal 950.000 ton suiker op (5,7 mln ton bieten). Normaal gesproken zijn er hiervoor voldoende afzetmogelijkheden. De bieten uit Zuid- en Noord-Limburg en de Achterhoek worden verwerkt in Duitsland (Appeldorn en Jülich). Naar verwachting duurt de campagne tot half januari.

"Ik wil ze schoon en droog aan de hoop"

Bij Marcel van der Hulst uit Rijkevoort in het land van Cuijk komt de campagne steevast pas laat op gang. Marcel is langbewaarder. Hij oogst half november in één keer alle bieten. Op het einde van de campagne gaat alles in één keer naar de fabriek in Dinteloord.

De bietencampagne bij Marcel van der Hulst verloopt al twaalf jaar op precies dezelfde wijze. Half november komt de loonwerker langs en rooit alle bieten in een keer. Die gaan allemaal bij de boerderij op de hoop in afwachting van het transport naar de eindbestemming. De hoop wordt in één keer weggewerkt. Dat gebeurt overigens nu nog met de hulp van een kraan en een loader, maar in de nabije toekomst waarschijnlijk met de bietenmuis, want behalve in Limburg wint ook in Oost-Brabant de bietenmuis terrein. Ter introductie organiseert CSVCOVAS er dit najaar een demonstratie. "Het zal er een keer van moeten komen", zegt Van der Hulst. "Bij het laden komt er minder tarra op de vrachtwagen. De bietenmuis is dan een uitkomst. Alhoewel

het laden met de loader of kraan voor ons ook altijd een goede optie is geweest."

Minder kosten

Van der Hulst (47) behoort tot het korps liefhebbers van de langbewaring. Het in één keer rooien en opladen bevalt hem prima. "De loonwerker hoeft met zijn rooier maar één keer langs te komen. Voor de fabriek is het logistiek efficiënt. En mij geeft het financiële meeropbrengst en het drukt de kosten", noemt Van der Hulst de voordelen op.

Tien hectare teelt hij dit jaar. Dat moet over een paar maanden een bietenhoop worden van 12 meter breed bij 2,5 meter hoog. "Daar gaat vervolgens toptex overheen. Zodat, wanneer het gaat regenen, het water

langs de hoop afglijdt. Zodra het 1 à 2 graden begint te vriezen komt er een dekzeil overheen. Bij -12 dekken we hem aan de onderkant af met een laag stro. Anderhalve

Betere kwaliteit bij langbewaring

meter hoog en 20 centimeter dik, want aan de voet vriest het het hardst", vertelt Marcel.

Niet afwachten

Van der Hulst rooit als de weersomstandigheden goed zijn. "Bij nat weer blijft er veel aarde aan de bieten kleven. Dat is een nadeel als je ze moet bewaren. Ik wil ze schoon en droog aan de hoop. Voor de kwaliteit van de

Marcel van der Hulst: "Oogsten als de weersomstandigheden goed zijn"

biet is dat het beste. Er is dan minder kans op broei", zegt hij. "Zodra de weersomstandigheden het half november toelaten, laat ik de loonwerker komen. Ik ga niet nog zitten afwachten. Voor de suikerproductie hoeft dat niet. Als je de bieten daarvoor nog moet laten staan in november, wordt het toch niks meer met de oogst."

Twee jaar geleden lukte het voor het eerst niet om ze droog aan de hoop te krijgen. Marcel: "We hadden toen een zeer natte herfst, waardoor de grond te nat was. Daarna kwam een strenge winter. En in januari moest het zeil eraf vanwege de warmte. De temperatuur liep op naar 8 graden."

Vroeg zaaien

Van der Hulst teelt Solano en Piranha "vanwege de vroege grondbedekking en de dubbele resistentie. Als we die dubbel-resistente rassen niet hadden, hadden we hier een flink probleem. Er is vooral veel rhizoctonia. Daar hebben we zo dus geen last meer van", vertelt hij.

Marcel is een vroege zaaier. "Half maart. Als het weer het toelaat", voegt hij daar aan toe. In combinatie met laat oogsten en alles in de langbewaring is het zijn basis voor een maximaal rendement uit de teelt. De rest wordt bepaald door snel en adequaat beslissingen nemen en ingrijpen tijdens de teelt en de bewaring.

De bieten van Van der Hulst staan op twee kavels van 7 en 3 hectare. Een van de percelen heeft vijftien hoeken. Marcel: "Strakke percelen zijn gemakkelijker. Hoe groter en rechter, hoe goedkoper de loonwerker zijn werk kan doen. In deze streek zijn wel meer percelen met geerstukken. Dat heeft met de historie van dit gebied te maken. Het is niet anders."

De bieten zijn gezaaid met een twaalfrijige machine. "Die kan met een computer zo ingesteld worden dat op de geerstukken niet dubbel gezaaid wordt. Dat scheelt werk en kosten."

Cercospora

Van der Hulst had het vorig jaar een gemiddelde suikeropbrengst van 15.074 kilo per hectare. Dit jaar ziet het er minder florissant uit. "Het wordt geen topopbrengst, zoals vorig jaar", zegt hij. "Op sommige stukken staan de bietenplanten er maar matig bij. We hebben weliswaar mooi kunnen zaaien, maar door de nachtvorst en de nattigheid in het voorjaar hebben ze een behoorlijke achterstand opgelopen." Ook de zomer bood weinig soelaas. "Er zijn hier flinke hoeveelheden regen gevallen. Ik heb mijn bieten dit

jaar nog niet hoeven beregenen."

Van der Hulst volgt de ontwikkeling van zijn planten nauwlettend. Regelmatig loopt hij door zijn bieten om te kijken hoe ze erbij staan. Zo nodig neemt hij maatregelen. Zijn streven is: zorgen voor optimale groeiomstandigheden voor een maximale suikerproductie. Marcel: "Tegen cercospora bijvoorbeeld spuit ik, zodra ik ook maar de geringste verdenking heb dat ze zijn aange-tast. Ik wil het veld zo lang mogelijk groen

"Het wordt geen topopbrengst, zoals vorig jaar"

houden. Anders kost het suikerproductie. Ook op onkruid reageer ik snel. Een ander zou zeggen: Ik kijk het nog een paar dagen aan, want spuiten kost geld. Omdat ik zelf spuit, spuit ik eerder, maar dan met een lagere dosering. Je kunt ook te kritisch zijn op kosten, waardoor het opbrengst gaat kosten."

Van der Hulst vervolgt: "Het werk dat je verder aan bieten hebt, valt op zich mee. Ik heb één jaar gehad dat je de andere kant van het veld niet meer kon zien door de vele schieters, maar dat was uitzonderlijk. Dit jaar waren het er zo'n veertig à vijftig. Het was mooi geweest als die bij elkaar hadden gestaan."

Bijkopen

Van der Hulst heeft de teelt door de aankoop van suikerreferentie in de afgelopen jaren steeds verder uitgebreid. Hij overweegt verder uit te breiden in de bieten-teelt, maar wacht eerst de discussie over de

nieuwe suikermarktordening af. "Het gaat bij aankoop niet om het aantal hectares dat je hebt, maar om de winst die je ermee kunt behalen", geeft hij aan. "Het moet bovendien goed met je grond uitkomen, wil het lonen. Maar het gaat ook om de hoeveelheid werk die je ermee hebt. Je moet het bij kunnen blijven houden. Ik wil dat kunnen zonder vaste medewerker, want een vaste medewerker betekent vaste lasten erbij. Dat wil ik niet", zegt hij. "Ik hoop dat de

marktordening nog vijf, zes jaar blijft. En ik ga er vanuit dat als het quotumsysteem wordt beëindigd de telers met een quotum een voorkeursrecht van levering krijgen."

Van der Hulst heeft een bedrijf van 50 hectare. De grond is deels gepacht, deels eigendom. Behalve suikerbieten, teelt hij aardappelen, wintertarwe en korrelsnijsmaïs. De aardappelen zijn voor Aviko. Een deel verkoopt hij aan huis. Hij ruilt land met een bloembollenteler. "De bloembollenteelt past heel goed in het bouwplan, want de grond wordt voor de teelt eerst ontsmet. Het jaar erop teel ik daar suikerbieten of aardappelen." De maïs zit in het bouwplan door een grondruil met een veehouder. "Hij teelt bij mij maïs, ik teel bij hem suikerbieten en aardappelen. Dankzij die uitruil kan ik mijn bieten ruim 1 op 5 telen."

Ton Schönwetter

Vierverlaten werkt aan de toekomst

In en rondom de suikerfabriek Vierverlaten is grote bedrijvigheid. Suiker Unie investeert volop in de fabriek en in nieuwe activiteiten op het terrein tegenover de fabriek aan de overkant van het Hoendiep.

"Vierverlaten maakt zich gereed voor een mooie toekomst. Dat geldt voor de technische kant van de fabriek, maar veel meer nog voor de mensen die er werken", zegt Bram Fetter, plantmanager van Vierverlaten. In de suikerfabrieken wordt elk jaar geïnvesteerd. Soms gaat het om vervangingsinvesteringen van apparatuur die versleten en niet meer bedrijfszeker is. Vaak ook gaat het om vernieuwingen, die het rendement, de energie-efficiency of de capaciteit vergroten. Fetter: "In Vierverlaten is de afgelopen jaren daarin het een en ander gedaan.

Capaciteit omhoog

De komende jaren willen we, gezien de marktverwachtingen, de verwerkingscapaciteit stapsgewijs verder opvoeren naar 25.000 ton per dag. Daartoe zal op een aantal plaatsen in het productieproces

geïnvesteed moeten worden, zoals in de wasstraat, de diffusie, de filtratie en de verdamping. Dit jaar is een derde broeitrog geïnstalleerd. Dat is een grote tank waarin het bietensnijdsel voorverwarmd wordt voor de diffusie. Daardoor krijgen we meer diffusiecapaciteit."

Diksaptank

Eén van de meest in het oog springende investeringen in Vierverlaten is de bouw van een diksaptank van 60.000 m³ aan de overkant van het Hoendiep. "Net als in Dinteloord. Daar is in 2011 eenzelfde tank gebouwd. Die moet zorgen voor meer opslagcapaciteit, maar ook voor meer flexibiliteit tijdens de bietencampagne. Het diksap kunnen we nu naar wens tijdens de campagne direct verwerken tot witsuiker, maar ook tijdelijk opslaan en later verwerken. Of doorleveren aan afnemers."

Veel minder zichtbaar maar minstens zo belangrijk zijn de organisatorische aan-

passingen. Vierverlaten hanteert voor al zijn activiteiten – productie, onderhoud en investeringen – de zogenaamde TPM-systematiek. Fetter: "TPM staat voor Total Productive Management. In de planning en aanpak worden alle medewerkers betrokken die met de betreffende apparatuur werken. Dat moet leiden tot een nog betere 'machinebeschikbaarheid'. Het doel is het voorkomen van productieverliezen en fouten. De procesoperators die de installaties bedienen, zijn bij wijze van spreken eigenaar van hun machine en verantwoordelijk voor het onderhoud." De TPM-aanpak betekent voor alle medewerkers dat ze trainingen moeten volgen. Ook zijn er groepsessies waarbij in teams per machine of in het productieproces verbeteringen worden aangebracht. Veiligheid gaat hierbij boven alles. De pre-audit op 4 juni was succesvol. Dat was nodig om uiteindelijk eind 2012 de TPM-Excellence Award te kunnen behalen. "Daar zijn we zeer trots op en dat is ook een compliment aan alle medewerkers", aldus Fetter. "Het kost flink wat inspanning om het allemaal voor elkaar te krijgen, maar het is nodig. We moeten steeds efficiënter werken en de campagnes zijn langer geworden. Er is dus minder tijd voor onderhoudswerkzaamheden tussen de campagnes. Bovendien zullen we in de toekomst ook diksap verwerken in de intercampagne

Vlnr: Bram Fetter, Rik Gengler en Teun van de Weg

en dan moet je het onderhoud in een nog veel kortere tijd doen."

Logistieke verbeteringen

"Ook in het bietentransport en bij de interne logistiek van perspulp in de fabriek heeft Vierverlaten aanpassingen gedaan. De veranderingen zijn goed zichtbaar op het terrein ten noorden van het Hoendiep. Dat is met zijn 40 ha drie keer zo groot als het terrein van de fabriek zelf. Daar komt de nieuwe diksaptank, evenals de biovergister. Maar ook de perspulpverlading gebeurt daar", vertelt Rik Gengler, manager agrarische dienst noord. "De perspulp werd tot nog toe op het terrein van de fabriek zelf verladen. Door de toegenomen capaciteit en de verschuiving van droge pulp naar perspulp gaf dat steeds extra drukte op het toch al volle terrein. Immers ook de dagelijkse bietenaanvoer is toegenomen." Over het Hoendiep is nu een leidingbrug gebouwd met daarop ondermeer een transportband voor perspulp. De pulp wordt

Veel projecten in uitvoering

vanaf deze campagne op de nieuw locatie verladen. Er is daar meer ruimte en er kan efficiënter worden gewerkt. Op het nieuwe terrein lopen veel pijpleidingen. Gengler: "De leidingbrug valt meteen op. Maar er komen ook faciliteiten voor scheepsverlading van producten als melasse en diksap."

Bietenvervoer

Ook het vervoer van bieten en perspulp gaat in Vierverlaten anders lopen. "We gaan nog meer bietenvervoerders inschakelen bij het perspulpvervoer. Zo voorkomen we lege vrachtautokilometers. Het energieverbruik en de kosten worden daardoor

De biomassavergister gaat bijna in productie

lager", aldus Gengler. Bij de afnamerayons zijn eveneens veranderingen doorgevoerd, vooral in Drenthe. Sommige rayons worden groter, andere kleiner. Rik: "Daardoor komt er meer balans en kunnen we kranen en shovels nog beter benutten. Het betekent ook dat bij een aantal telers het laden van de bieten met een andere machine gebeurt. Er komt in plaats van een shovel een kraan, of andersom."

Grootschalige gasproductie

Suiker Unie investeert in Vierverlaten ook in grootschalige biogasproductie. De biovergister is bijna klaar. "Hij is van exact hetzelfde type als degene die vorig jaar in Dinteloord is gebouwd", vertelt Teun van der Weg, manager van Suiker Unie Green Energy, de bedrijfsnaam die Suiker Unie hanteert voor haar activiteiten in de productie van groen gas en groene stroom. Van der Weg is verantwoordelijk voor de bouw en de exploitatie van de vergisters.

In totaliteit heeft Suiker Unie straks drie dezelfde vergisters, want ook in Anklam wordt er een gebouwd. Met een productie van 30 miljoen m³ is Suiker Unie dan een grote producent van groen gas. Voor de drie vergisters samen is daarmee een investering gemoeid van 60 miljoen euro.

"Uiteraard maken we voor de bouw in Vierverlaten gebruik van de ervaring die we in Dinteloord hebben opgedaan", aldus Van der Weg. "Drie vrijwel identieke installaties bouwen geeft diverse synergievoordelen. Je hoeft uiteindelijk maar één keer het hele ontwerp te maken. Daarnaast is bijvoorbeeld het kunnen uitwisselen van reserveonderdelen een voordeel. Misschien zit het grootste voordeel nog wel in de expertise die we ontwikkeld hebben en die we op alle

drie locaties kunnen gebruiken."

"Niet alles is overigens identiek, want sommige zaken zijn toch locatiegebonden", gaat Van der Weg verder. "In Vierverlaten komen de restproducten van de suikerfabriek die als grondstof dienen voor de vergister via de leidingbrug direct op de plek waar ook de vergister staat. Dat heeft natuurlijk logistieke voordelen." Een ander punt is de bewerking van het digestaat. Om het drogestofpercentage van de dunne fractie te verhogen wordt in Vierverlaten een extra installatie gebouwd. In Dinteloord zijn er mogelijkheden om de dunne fractie via de waterzuivering te verwerken. Die capaciteit heeft de waterzuivering in Vierverlaten niet.

Nieuwe bedrijfsactiviteit

Met de biovergisters heeft Suiker Unie er een nieuwe bedrijfsactiviteit bij gekregen. Anders dan bij de suikerfabrieken gaat het om een jaarrond productie. Vandaar dat er ook grote sleufsilo's zijn gebouwd voor de opslag van grondstoffen. "Bij zo'n bedrijf komt nog heel wat kijken", aldus Van der Weg. "Om zo'n installatie te kunnen laten draaien heb je het hele jaar volcontinu mensen nodig. Maar ook zijn er specifieke regels voor de administratie en de verantwoording in verband met de subsidie op het geproduceerde groen gas. Ook voor de afzet van het digestaat geldt dat. We hebben trouwens een prima verstandhouding met zowel de provincie als de gemeente Groningen. Dat geldt trouwens niet alleen voor de vergister maar voor alle activiteiten op de locatie Vierverlaten."

Gert Sikken

Nieuwe variant rhizomanie rukt op

Opnieuw doen zich verschijnselen van rhizomanie voor in de bieten. In het zuidwesten en in Flevoland is een nieuwe variant van het virus gesignaleerd, het zogenaamde AYPR-type.

Onlangs bezocht een Unitip-studiegroep een praktijkperceel in Zuid-Flevoland. Voor de meeste studiegroepleden was het tot ruim tien jaar geleden bekende beeld van rhizomanie helemaal weggezakt. In het perceel kwamen in een strook bieten meerdere licht groene planten voor. Ogenschijnlijk als gevolg van structuurschade, maar schijn bedriegt. Bij de biet bleken duidelijk de symptomen van de virusaantasting zichtbaar. De telers waren onaangenaam verrast door dit verschijnsel.

Door rhizomanie aangetaste biet

Resistentie

Op een rassenproefveld was goed te zien, dat de bestaande rhizomanietolerante rassen op meerdere percelen onvoldoende weerstand hebben. Op steeds meer plaatsen komt namelijk een nieuwe variant van het virus voor, het zogenaamde AYPR-type. De aantastingen zijn tot op heden gesignaleerd in het zuidwesten en in Flevoland.

Eén ras heeft resistentie tegen het nieuwe type: Sandra KWS. Uit laboratoriumtesten van het IRS is gebleken, dat dit ras het nieuwe type virus AYPR nauwelijks vermeerderd. En dat duidt op een aanvullende resistentie. De Unitip-studiegroep kon dit in de proef goed zien. De donkergroene strook Sandra KWS stond naast het ras Fernanda KWS. In Fernanda KWS was een groot aantal blin-

kers te zien, in Sandra KWS niet.

Gevolgen

De gevolgen voor opbrengst en kwaliteit kunnen groot zijn. In enkele praktijkvergelijkingen van vorig jaar heeft de agrarische

Let op blinkers

dienst in Flevoland een verschil gezien van bijna 3% suiker tussen wel en niet aangetaste bieten. Blinkers hadden maar 11% tot 12% suiker.

Alle kwekers werken hard aan het ontwikkelen van rassen met aanvullende resistentie. Op de rassenproeven van het IRS liggen op dit moment meerdere rassen met dubbele resistentie, waar we hopelijk de komende jaren gebruik van kunnen maken. Het is voor bietentelers erg belangrijk nu goed op te letten. Alleenstaande blinkers is een bekend verschijnsel, maar komen er in het bietenperceel pleksgewijs meerdere blinkers voor, dan is het verstandig dit goed vast te leggen. Als er in de rotatie weer suikerbieten op dit perceel worden gezaaid, kies dan voor een ras met dubbele resistentie.

Als er twijfel is of rhizomanie de oorzaak

is, neem dan contact op met de agrarische dienst. Het rhizomanietype kan worden bepaald aan de hand van specifiek monsteronderzoek.

Grote verschillen

De koele en sombere perioden in juni en juli hebben de groei-ontwikkeling van de bieten afgeremd. Het mooie weer van augustus heeft weer een groot deel goed gemaakt. De huidige opbrengstverwachting van ruim 13 ton suiker is op zich goed, maar de verschillen tussen de percelen zullen ook dit jaar groot zijn.

Op meerdere percelen speelt een slechte structuur een grote rol. De grote hoeveelheden neerslag hebben op verschillende momenten gedurende het groeiseizoen tot wateroverlast geleid. Het gevolg is dat in de bodem nauwelijks zuurstof aanwezig is. De bieten groeien niet door en worden licht van kleur door stikstofgebrek. Niet, omdat stikstof niet aanwezig is, maar omdat de bieten het niet kunnen opnemen. Extra stikstof geven is dan ook echt niet zinvol. Op dergelijke percelen krijgt het onkruid meer kans zich te ontwikkelen en zien we vaak aantastingen van rhizoctonia wortelrot. In ernstige gevallen biedt ook een resistent ras onvoldoende weerstand.

Bestrijding van bladvlekkenziekte blijft voor de late leveranciers tot half oktober aandacht vragen. Uit Unitip-gegevens blijkt, dat dit jaar de eerste bespuiting gemiddeld vier dagen eerder is uitgevoerd. Dat betekent, dat dit jaar een extra bespuiting wel eens noodzakelijk zou kunnen zijn. Let wel op de veiligheidstermijn.

Pieter Brooijmans

Blinkers hebben een fors lager suikergehalte

Blijf alert op rooiwerk

De koptarrabepaling is met ingang van campagne 2012 afgeschaft. Voor de betaling telt de hele biet mee, inclusief de kop. Er geldt wel een vaste aftrek van 3%.

Suiker Unie attendeert loonwerkers en telers met een eigen rooiër via een voorlichtingscampagne op de wijzigingen. Behalve op de levering van de kop, wordt daarin ook de aandacht gevestigd op waar nog de meeste verliezen optreden, namelijk bij puntbreuk. Uit het SUSY-project van het IRS is gebleken dat de rooiverliezen varië-

ren van 0,5 ton tot 9 ton per hectare. Het gemiddelde verlies is 3 ton per hectare. Hier is dus nog veel te verbeteren. Meer informatie is te vinden in de bij dit magazine bijgevoegde flyer.

Rooiwerkdiscussie

Alle loonwerkers hebben onlangs van Suiker Unie een uitnodiging gekregen voor een groepsdiscussie over goed rooiwerk. Hiervoor zijn ook telers uitgenodigd met een eigen rooimachine. De aandacht voor goed rooiwerk moet voorkomen dat er met de suikerbiet blad en stengel naar de fabriek meekomen. Deze beïnvloeden de verwerkings-

capaciteit en het suikerrendement. Voor het teveel aan groen is al jaren een boetesysteem van kracht. Een boete volgt bij meer dan 15% groen langer dan 2 cm. Bij meer dan 30% groene delen langer dan 2 cm worden de bieten geweigerd. Gebleken is dat een goede chauffeur de bieten kan rooien met minder dan 5% groen.

Rooicheck

De agrarische dienst gaat de komende maanden rooichecks doen. De dienst beoordeelt dan tijdens het rooien het geleverde rooiwerk. Hierbij wordt vooral gekeken naar de rooiverliezen, puntbreuk en teveel groene delen. Al deze zaken worden teruggekoppeld naar de rooimachinist. Nieuw: Met een internetapplicatie van het IRS is puntbreuk eenvoudig vast te leggen en zijn bietverliezen te berekenen. Op deze wijze hopen we dat iedereen het maximale uit de bietenteelt haalt en dat het rooiverlies tot een minimum wordt gereduceerd.

Rik Gengler

Frans Tijink (IRS) geeft voorlichting aan de agrarische dienst

De rooiër moet kwaliteit leveren

Op het moment van de afspraak zit Peter Pellis, de rooimachinist van loonbedrijf Bartels in Moerstraten, op zijn knieën naast 'zijn' Vervaet 625 Beat Eater. Voor de zekerheid loopt hij de verbeterpuntjes van de rooiër nog eens na, want de machine moet tiptop in orde zijn voor de nieuwe campagne. De rooiër moet kwaliteit leveren. "We hebben goede monteurs, maar dit doe ik toch liever zelf", vertelt Peter. "Ik weet namelijk precies wat de boer wil en dus ook wat waar aangepast moet worden."

Kopwerk checken

"Kwaliteitsrooiwerk begint al in het voorjaar", zegt Peter. "Veel percelen die ik rooi, heb ik ook gezaaid. De wat hoekige geef ik dan extra aandacht met het oog op het rooiwerk in het najaar."

Bij elk perceel dat Pellis rooit, controleert

hij in het begin of het kopwerk goed is. "Rooimechanisme optillen, stukje achteruit rijden en als het kan samen met teler het kopwerk beoordelen", vat hij samen. Meestal vraagt Pellis ook naar de tarracijfers om te weten of hij 'goed' zit. Hij vindt het daarom jammer dat de koptarracijfers niet meer worden bijgehouden.

Rijstijl

Maar ook de rijstijl bepaalt het kwaliteitsrooiwerk, stelt Peter. "Ik kwam er bijvoorbeeld tijdens een IRS-infodag achter dat ik voor een nog beter resultaat de rooizonnen wat zachter kon laten draaien."

Pellis is overigens geen fan van rijdend lossen, de kans op bietverlies neemt immers toe. "Ik kan het niet aanzien dat er bie-

ten achterblijven." Ook van te hard rijden heeft hij een afkeer. "Dan sta je toch maar te wachten op de kieper", zegt hij met een knipoog. "Hard rijden is slecht voor de kwaliteit van het rooiwerk."

René van den Eijnden

Pellis: "Samen met teler kopwerk beoordelen"

Geef suikerbieten de ruimte

Suikerbietenopslag vraagt ruimte. Een goed bereikbare opslagplaats met een vlakke, harde ondergrond en goede waterafvoer is noodzakelijk. Per ton netto bieten is minimaal 0,8 m² oppervlak nodig. Bij levering na oktober is afdekken van de bieten soms noodzakelijk. Zorg daarom op tijd voor geschikt afdek- en bevestigingsmateriaal.

Afdekmateriala

Bij late levering is de kans groot dat u de bieten moeten beschermen tegen vorst. Hiervoor is luchtdicht afdekmateriala nodig, bijvoorbeeld landbouwplastic van 0,2 mm dikte of zeil. Ook als er geen vorst optreedt,

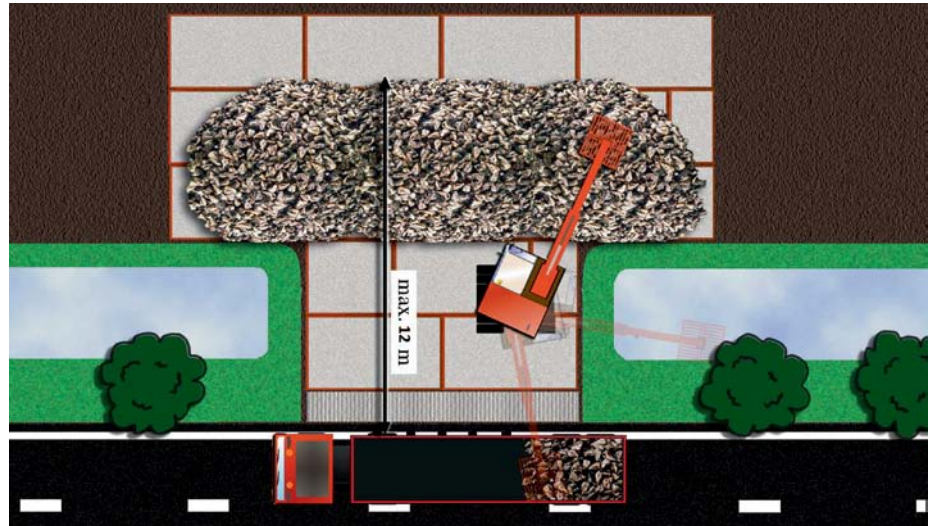
Broei door onvoldoende ventilatie is een van de bedreigingen bij de opslag van suikerbieten. Hoe hoger de temperatuur, hoe groter de suikerverliezen. Om voldoende natuurlijke ventilatie te hebben mag de hoop niet te hoog zijn. Tijdens het zachte weer afgelopen campagne waren de suikerverliezen in een aantal gevallen onnodig hoog door een te hoge temperatuur (boven 10°C) in de bietenhoop. Nu de leveringstermijnen bekend zijn, kunt u de benodigde opslagruimte inschatten. Het is daarom tijd na te gaan waar voldoende geschikte opslagruimte aanwezig is.

Benodigde ruimte

De maximale hoogte hangt af van de vorm en ligging van de hoop. Een geschikte langgerekte dakvormige hoop heeft een breedte (aan de voet) van 8-10 meter en een hoogte van ongeveer 3 meter. Een rechthoekige hoop mag niet hoger zijn dan ongeveer 2 meter. Bij hogere hopen, zeker als ze in de luwte liggen, bestaat de kans op onvoldoende ventilatie en dus grotere suikerverliezen. Uitgaande van een benodigde ruimte van 0,8 m² per ton netto bieten, is bij een geschatte opbrengst van 80 ton netto bieten per hectare dus circa 65 m² opslagruimte nodig.

Ligging

Een vlakke (ver)harde ondergrond met een goede waterafvoer is noodzakelijk. De plaats moet onder alle omstandigheden goed bereikbaar zijn voor vrachtwagens en

de kraan of shovel. Houd er rekening mee dat de maximale reikwijdte van een kraan 12 meter is (zie figuur 1).

Sleufsilo

Voor de opslag van de bieten kunt u ook gebruik maken van een sleufsilo. Het voordeel is dat hij de bieten aan de zijkant tegen vorst beschermd. Dit geldt vooral als de wand geïsoleerd is, bijvoorbeeld doordat aan de buitenkant grond is aangebracht. Nadeel is dat er minder ventilatie is. Maak de zijwanden daarom niet te hoog (maximaal 1,5 meter) en laat de voor- en achterkant open. Als bij het verladen van de bieten de oplader en vrachtwagen in de silo moeten staan, dient de silo minstens 13 meter breed te zijn.

Figuur 1: Ligging van een bietenhoop, zodat laden in één werkgang mogelijk is (bron: Agrarische dienst Suiker Unie)

Let op: Bij verladen van de bieten met een lader-reiniger (zogenaamde Muis) gelden speciale eisen voor de ligging en afmetingen van de hoop

is het zinvol om de bieten af te dekken, zodat ze droog blijven. Dit kan met luchtdoorlatend vliesdoek (bijvoorbeeld Toptex). Daarnaast is bevestigingsmateriaal nodig om het vliesdoek en het plastic of zeil vast te leggen. Vooral plastic is erg windgevoelig en moet u goed vastleggen. Praktisch hierbij is het gebruik van zandslurven gevuld met grind in combinatie met trevirabanden over de hoop. Ook kunt u bijvoorbeeld pallets of jerrycans, gevuld met zand of water, gebruiken (zie figuur 2). Zorg dat u op tijd afdek- en bevestigingsmateriaal in huis hebt, rekening houdend met de afmetingen van de bewaarhoop.

Toon Huijbregts

Figuur 2: Vastleggen van plastic over de bietenhoop met treviraband met aan de uiteinden pallets en gevulde jerrycans

Bietenpercelen 2013 nu bekalken!

Laat geen opbrengst liggen. Bekalk uw bietenpercelen bij voorkeur dit najaar. Dat is goed voor de pH en de bodemstructuur! Betacal is een snelwerkende kalkmeststof en is daarvoor erg geschikt.

Het najaar is hét moment om uw bietenpercelen voor 2013 te bekalken. Dit is nodig om kalkverliezen door vooral opname en uitspoeling te compenseren. Deze verliezen zorgen op zand-, dal- en kleigronden met minder dan 1 à 2% koolzure kalk voor een daling van de pH. Een te lage pH kost opbrengst!

Op kleigronden draagt kalk bij aan een goede bodemstructuur.

Lage pH ongewenst

Een te lage pH komt regelmatig voor. Bij de afdeling Diagnostiek stelden we deze diagnose dit jaar al bij 53 monsters. De monsters waren afkomstig van lichte gronden, maar ook van zavel- en kleigrond. Een pH lager dan 5,0 is geen zeldzaamheid. Dit resulteert in een slechte groei en een gewas dat vatbaarder is voor diverse bodemziekten.

Uiteindelijk kost dit opbrengst. Bekalk daarom uw percelen om de pH op peil te houden of te brengen.

pH in orde brengen

U houdt de pH op peil door de jaarlijkse verliezen aan kalk, vooral veroorzaakt door onttrekking en uitspoeling, te compenseren. Hoeveel er verloren gaat, hangt van diverse omstandigheden af. Gemiddeld is de jaarlijkse pH-daling ongeveer 0,1. Als u een keer per vier jaar voorafgaande aan de bieten kalk geeft, moet u ongeveer 1.000

kg CaO per hectare toedienen om de verliezen te compenseren. Dit komt overeen met bijvoorbeeld 6 ton Betacal Flow per hectare. Eén kilo CaO is gelijk aan één kilo NW (Neutraliserende Waarde).

Met de applicatie 'kalkbemesting' op de website van het IRS (www.irs.nl) kunt u voor het betreffende perceel uitrekenen hoeveel kalk u moet geven om de pH op het gewenste peil te brengen.

Goede bodemstructuur is belangrijk

Op zavel- en kleigronden met weinig kalk verbetert een bekalking de bodemstructuur. Echter, ook de bodemstructuur van percelen met veel reserve aan koolzure kalk kan hierdoor verbeteren. Als de koolzure kalk namelijk in slecht afbreekbare schelpen zit, dan draagt dit nauwelijks bij aan een goede bodemstructuur.

Veel zavel- en kleipercelen hebben een pH van 7 of hoger. Bij een dergelijke hoge pH lossen gemalen kalkmeststoffen niet of nauwelijks op. De kalk in Betacal lost het eerste jaar na toediening voor minimaal 25% op en is daarmee bij uitstek een geschikte kalkmeststof voor zavel- en kleigronden.

Een exacte adviesgift voor structuurverbetering is er niet. In de praktijk zijn er goede ervaringen met bijvoorbeeld 15 ton Betacal Flow per hectare.

Bekalken is de basis voor een goede groei en hoge opbrengst

Fosfaat en magnesium in Betacal

Betacal bevat ook voedingsstoffen, vooral fosfaat en magnesium. Betacal Flow bijvoorbeeld bevat per ton 8 kg fosfaat (P_2O_5) en 8 kg magnesium (MgO). Denk er aan dat fosfaat meetelt voor de gebruiksruimte. Fosfaat in Betacal werkt ongeveer hetzelfde als in tripelsuperfosfaat. Het magnesium hierin werkt het eerste jaar na toediening voor ongeveer 25% op zavel- en kleigrond en voor ongeveer 75% op zand- en dalgrond.

Najaar of voorjaar?

Het najaar is het geschiktste tijdstip om te bekalken. De kalk heeft dan de tijd om zijn positieve invloed op de pH en/of de bodemstructuur uit te oefenen. Het is belangrijk om de kalk goed door de bouwvoor te mengen.

Eventueel kunt u ook nog in het voorjaar bekalken. Het is dan extra belangrijk dat u een snelwerkende kalkmeststof kiest.

Peter Wilting

Egale verspreiding van Betacal Flow

Rubriek onder
verantwoordelijkheid van

Postbus 32, 4600 AA Bergen op Zoom
Telefoon: 0164 274400
Fax: 0164 250962
E-mail: irs@irs.nl
Internet: www.irs.nl
Eindredactie: Annemarie Naaktgeboren

Héle biet, géén groen

Precies koppen

Moet ik anders gaan koppen nu de koptarrabepaling is afgeschaft? Nee, het kopwerk komt heel precies. Het motto verandert van 'wel kop, géén groen' in 'héle biet, géén groen'. De uitdaging voor telers, loonwerkers en rooierfabrikanten is om dit op te pakken en te streven naar perfect kopwerk onder alle omstandigheden.

IRS-kopadvies

Voor het koppen van suikerbieten is het praktijkadvies: minimaal 90% goed gekopte bieten (figuur 1). Blijf weg van de extremen: maximaal 5% van de bieten met bladsteelresten en maximaal 5% te diep gekopte bieten. De bietenrooiers die de laatste tien jaar gebouwd zijn, kunnen dit onder normale omstandigheden realiseren. De machinist speelt een cruciale rol. Hij stelt het ontblader- of kopsysteem steeds bij aan het gewas om goed kopwerk te leveren.

Voorkom te diep koppen

Te diep koppen geeft direct verlies aan nettobiet (zie tabel 1). Bij 1 cm te diep koppen gaat 6% van de nettobiet verloren, bij 2 cm is dat al 15%. Ook voor de bewaring is stevig koppen af te raden. Een groot wondvlak vraagt veel wondherstel en is een aangrijpingsplaats voor schimmelvorming. De ver-

liezen in de bewaring lopen dan snel op (zie figuur 2).

Tabel 1. Inschatten bietverlies door te diep koppen (gebaseerd op IRS SUSY-project).

extreem diep gekopte bieten (vaatbundels zichtbaar, rechter foto in figuur 1) (%)	bietverlies (t/ha)
5	1
10	2
15	3
20	4

Géén groen

Een boete voor te veel groen, kost meer dan af en toe een te diep gekopte biet. De grenzen van acceptatie opzoeken, is zeer risicovol en daarom af te raden. De 'winst' van 1% meer bieten bij onnodig hoog kop-

Figuur 3: Goed kopwerk (boven) en een geweigerde partij vanwege te veel groen (onder)

pen (kopmessen omhoog) bedraagt 28 euro per hectare¹. Het bijbehorende 'verlies' minimaal 120 euro per hectare vanwege de boete voor te veel groen. Dit kan oplopen tot weigering van de partij (figuur 3). Bladresten zijn ook zeer nadelig in de bewaring. Een bietenmuis verwijdert de vastzittende bladstelen niet.

Uitdaging

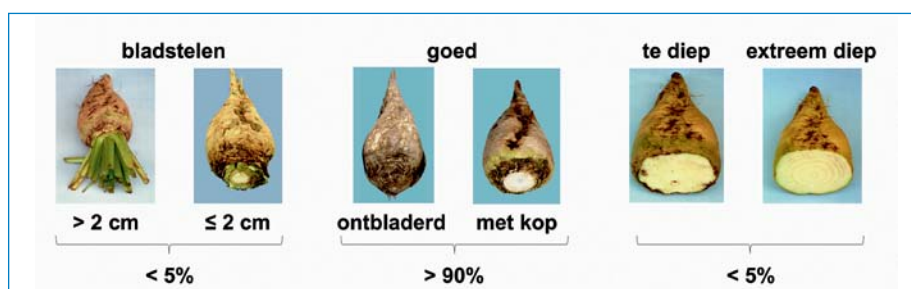
Sinds 2006 werd de kop apart bepaald en niet meegenomen in de tarraverrekening. Hierdoor konden telers bieten met kop leveren, zonder dat hierdoor de tarrabijdrage toenam. Het motto was 'wel kop, géén groen'. Dit verandert in 'héle biet, géén groen', om ook het belang van beperking van puntbreuk te benadrukken.

Bieten hebben bij ongestoorde groei een kleine kop. Dat komt steeds vaker voor bij een goede bladschimmelbestrijding. De speelruimte tussen te hoog en te diep koppen is daardoor klein.

Internationaal zien we steeds meer landen waar telers bieten met kop mogen leveren. De uitdaging is aan rooierfabrikanten om de systemen voor ontbladeren en/of koppen zo te ontwikkelen dat perfect kopwerk leveren bijna automatisch gaat. Rooierfabrikanten en loonwerkers kunnen veel, maar geen wonderen verrichten. Ook de teler heeft een essentiële rol: vlak land, een uniform bietengewas en het kiezen van een gunstig oogsttijdstip.

Frans Tijink en Toon Huijbregts

¹ Berekend voor 80 ton per hectare wortelopbrengst en een bietenprijs van 35 euro per ton.

Figuur 1: IRS-kopadvies: ontblader en kop de bieten zo dat meer dan 90% van de bieten goed gekopt is en maximaal 5% te veel bladsteelresten heeft of te diep gekopt is

Figuur 2: Handgerooide bieten na zes weken bewaring bij gemiddeld 16,5°C. De bieten met kop (links) hadden ondanks spruitvorming een laag bewaarverlies van 100 gram suiker per ton per dag. De stevig gekopte bieten (rechts) hadden 50% hogere bewaarverliezen en duidelijk schimmelvorming op het snijvlak van het koppen

Héle biet, géén groen

Alle bieten helemaal oogsten

We hebben allemaal een hekel aan verliezen. Toch gaat bij de oogst gemiddeld drie ton bieten per hectare verloren. De verliezen door te diep koppen en het verlies aan hele bieten zijn ongeveer even groot (zie figuur 1). Puntbreuk is de grootste verliespost bij het rooien en verdient daarom meer aandacht.

Puntbreuk

Hoe meer bieten de punt er nog aan hebben, hoe lager het verlies. Verlies door puntbreuk is eenvoudig in te schatten met tabel 1. Neem twintig representatieve bieten uit de bunker of aan de hoop om deze inschatting te maken. Bij bieten aan de hoop alleen bieten nemen, waarvan het breukvlak komt door het rooien, dus géén bieten met witte breukvlakken van het storten. Voor een exacte bepaling is een App (applicatie) ontwikkeld. Deze is te vinden met de QR-code hieronder of via de website van het IRS (www.irs.nl). Belangrijke oorzaken van onnodige puntbreuk zijn:

- intensiever en agressiever reinigen dan nodig (figuur 2);
- te hoog toerental van de reinigingszonnen vanwege versleten meenemers op de zonnen;
- versleten spijlen in de zonnen die de bieten al snijden in de rooier.

Tabel 1. Inschatten van het bietverlies door puntbreuk (gebaseerd op het IRS SUSY-project).

bieten met puntbreuk <2 cm (%)	bietverlies (t/ha)
>80-100	0,5
>60-80	1
>40-60	2
>20-40	3
0-20	>4

Hele bieten

Als u hele bieten ziet liggen, is het verlies onnodig hoog. De kansen liggen letterlijk voor het oprapen om het te beperken.

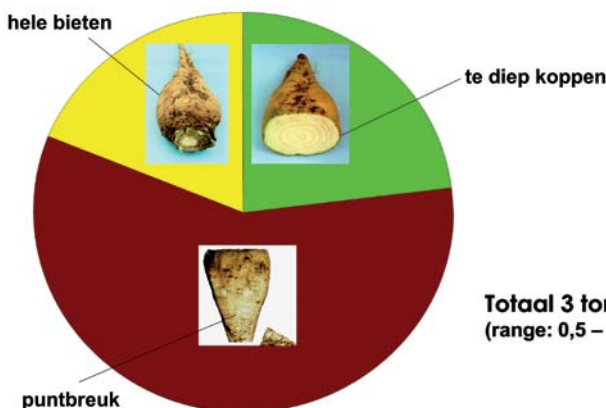
www.irs.nl/oogst/applicaties

Figuur 2: Onnodig intensief reinigen van bieten geeft te veel verliezen door puntbreuk (boven) en in de bewaring (onder)

Mogelijke oorzaken tijdens de oogst:

- het verkeerd doorsteken van het perceel;
- het niet goed aansluiten van rooien en zaaien;
- morsen bij het lossen in de kipper;
- technische oorzaken, zoals wegspringen bij de scharen, de aansluiting tussen scharen en zonnen, overlopen van de opvoerband en lekken in de machine door slijtage en breuk van spijlen.

Extra aandacht

Gerichte aandacht voor rooikwaliteit door teler en rooier-machinist rendeert. Het beperkt de rooiverliezen. Met het continu aanpassen **tijdens** het rooien van de afstellingen aan de omstandigheden, levert de rooiermachinist de goede kwaliteit die past bij het motto 'héle biet, géén groen'. In 2012 hebben nogal wat percelen horizontaal groeiende bieten. Het gaat hierbij om het beperken van de rooiverliezen alleen met extra aandacht en langzamer rijden.

Rooicheck

De Agrarische Dienst van Suiker Unie gaat een rooi-check inzetten om een nog betere rooikwaliteit te stimuleren. Vooral om de uitschieter in rooiverliezen te beperken. Figuur 3 illustreert die uitdaging: de uitschieters fors verminderen en daarmee de gemiddelde rooiverliezen verlagen met 1 ton per hectare. Bij 70.000 hectare is dat 2.000 volle bietenwagens per campagne. Bij een opbrengst van 80 ton per hectare komt dit overeen met 875 hectare bieten die nu achterblijven op de akker.

Bram Hanse en Frans Tijink

Figuur 3: De uitdaging is om met gerichte aandacht voor rooikwaliteit het gemiddelde verlies tijdens het rooien met 1 ton biet per hectare te verminderen

Figuur 1: Aandeel van 'te diep koppen', 'puntbreuk' en 'hele bieten' in de gemiddelde bietverliezen bij de oogst (150 waarnemingen in 2006/2008, als onderdeel van het IRS SUSY-project). Puntbreuk gaf gemiddeld de hoogste oogstverliezen

Van Gilse tussen de bieten

Lang niet iedereen weet dat suiker een 100% natuurproduct is en op Nederlandse bodem wordt geproduceerd. Op www.vangilse.nl en via de nieuwe Van Gilse-verpakking geven we meer informatie over de herkomst van de suiker. Maar op welke andere manier kunnen we dit zichtbaarder maken dan door Van Gilse in het bietenveld te plaatsen? Gedurende het seizoen staan er verspreid over het hele land vijftig van deze borden.

Uitbreiding cichoreiteelt

Sensus hanteert voor 2013 sterk verbeterde contractcondities. De wereldwijde afzet van inuline uit cichorei groeit. De belangrijkste drijfveer hiervoor is het gezonde en natuurlijke karakter van inuline. Vermindering van het calorie- en suikergehalte en verhoging van de hoeveelheid vezels met een ingrediënt van natuurlijke oorsprong past in de wereldwijde trend naar gezondere voeding. Sensus voorziet voor de komende jaren verdere groei in de afzet. Mede dankzij verbeterde rassen en betere onkruidbestrijdingsmogelijkheden biedt dit interessante teeltmogelijkheden. Geïnteresseerd? Neem voor meer informatie contact op met de cichoreiagent in uw regio. Zie www.cichorei.nl.

Digestaat uitstekende meststof

De bouw van de biovergister in Vierverlaten verloopt voorspoedig. Suiker Unie verwacht de installatie in oktober in gebruik te kunnen nemen. Net als in Dinteloord bestaat de grondstof in hoofdzaak uit bietenpunten, bietenblad en perspulp.

Digestaat, de reststroom uit de vergisters, is een uitstekende meststof met een hoog organische stofgehalte en een goede N-P-K-verhouding. Het is verkrijgbaar in ingedikte vorm, maar ook leverbaar in onbewerkte vorm. Door indamping van de vloeibare fractie ontstaat een geconcentreerde, steekvaste organische meststof. Het digestaat uit Vierverlaten is vanaf december beschikbaar. Het digestaat uit Dinteloord wordt verkocht via CZAV. Voor Vierverlaten wordt dat binnenkort bekend.

Steekvast digestaat

Voorraadboeking Betacal

Ook in 2013 krijgen alle bietentelers weer de gratis levering van Betacal aangeboden. U ontvangt hierover in februari bericht. Maakt u gebruik van de regeling, hou dan ook rekening met de fosfaatruimte op uw bedrijf. Betacal flow telt daarvoor mee in het jaar van verspreiding. Heeft u in 2012 nog fosfaatruimte over? Er is nog Betacal flow beschikbaar.

Doorschuiven

De Betacal filter (steekvast) kan in 2013 ook opgeslagen worden voor eventuele verspreiding in 2014. De fosfaat kan dan als voorraadboeking mee naar 2014.

De fosfaat is 100% werkzaam en kan volledig worden opgenomen in het bemestingsplan voor alle gewassen. Behalve fosfaat bevat Betacal ook een kleine hoeveelheid stikstof (werkingscoëfficiënt 50%). Kijk voor de exacte samenstelling van de productsoorten op www.betacal.nl.

Nog Betacal flow beschikbaar